

Pravda a adekvace / Adekvace a pravda

Interpretovat „pravdu“ jako „adekvaci“ je nedostatečné, „neadekvátní“, protože sama „adekvace“ (podobnost, shoda) vyžaduje nějaké hledisko a nějaké měřítko. Kdyby pravda opravdu spočívala ve „shodě“ myšlenky s „věcí“, co by bylo „mírou“ (měřítkem, kritériem, normou) takové „shody“? Někdo by to musel měřit a hodnotit, a ten by musel stát mimo tuto shodu, aby ji mohl posoudit. Tak tomu však není, protože pokud se postavíme mimo sféru myšlení (myšlenek) a mimo sféru věcí, buď tu není, kdo by myslil (kdybychom to byli my, tak přestáváme být kompetentní už jen proto, že stojíme „mimo“, tj. nemyslíme), anebo se dostáváme ne velikých obtíží, protože myšlenky se přece ničím nepodobají tomu, k čemu se vztahují a co je mimo svět myšlení jakožto našich výkonů. K tomuto světu svých myšlenek jakožto našich výkonů (tj. ve smyslu cogitationes cogitatae) nemáme žádný přístup zvnějšku, a k věcem naopak nemáme žádný jiný přístup leč zvnějšku. Jak bychom to mohli vůbec srovnávat? V čem by mohla vůbec spočívat jakákoli podobnost či shoda? Zkrátka a dobře: předpokladem každého srovnávání – a tudíž i posuzování „shody“ či „podobnosti“ – je měřítko (míra, kritérium), které není závislé na žádné z posuzovaných a srovnávaných stran. Právě proto se nemůžeme nikdy spokojit s tradiční a velmi rozšířenou adekvátní teorií pravdy, i když přetrvává s neobyčejnou úporností.

(Písek, 100304-1.)